

NAUČITE SENČENJE OLOVKOM

PEJZAŽI I MRTVA PRIRODA (Inovativna serija knjiga o učenju crtanja)

Draga deco,

Važno je da upamtite sledeće pre nego što počnete da crtate pejzaže i mrtvu prirodu:

- Kad uzmete da senčite pejzaže i mrtvu prirodu, ruke vam se često isprljaju od grafitu. To se mora izbeći jer možete da umrljate pejzaž ili mrtvu prirodu i pokvarite ga. To možete postići tako što ćete senčiti odozgo nadole, od vrha stranice ka dnu, kad god je to moguće, ili, još bolje, tako što ćete steći naviku da uvek ispod ruke stavite čist list hartije dok radite.
- Ne žurite i ne brzajte dok crtate pejzaže i mrtvu prirodu. Dobićete neuredan crtež. Radite strpljivo i dovršite pejzaže i mrtvu prirodu korak po korak. Biće vam potrebno dva do tri sata da uradite jednu studiju pejzaža ili mrtve prirode. Brzinu ćete steći vežbom.
- Nemojte da se obeshrabrite ako niste zadovoljni senčenjem određenog dela pejzaža ili mrtve prirode. Popravite ga gumicom ili obrišite skroz taj deo i počnite iznova.
- Kad završite sa senčenjem, uporedite svoj pejzaž ili mrtvu prirodu sa originalom u knjizi i unesite neophodne izmene.
- Ovome posvetite posebnu pažnju i potrudite se da postignete izgled originala.

ŠTA VAM TREBA

Potreban vam je sledeći pribor:

1) **Olovke:** Grafitne HB, 2B, 4B.

HB olovka je srednje tamna i zgodna za skiciranje. 2B olovka je mekša i tamnija, dok je 4B najtamnija. Olovke 2B i 4B koriste se za senčenje.

2) **Gumica:** Kvalitetna, mekana gumica za brisanje važna je koliko i olovka.

3) **Pamučna krpica:** Da razmažete i umekšate osenčene delove.

4) **Rezač:** Za oštrenje HB olovaka. Ne preporučuje se korišćenje rezača za olovke 2B i 4B.

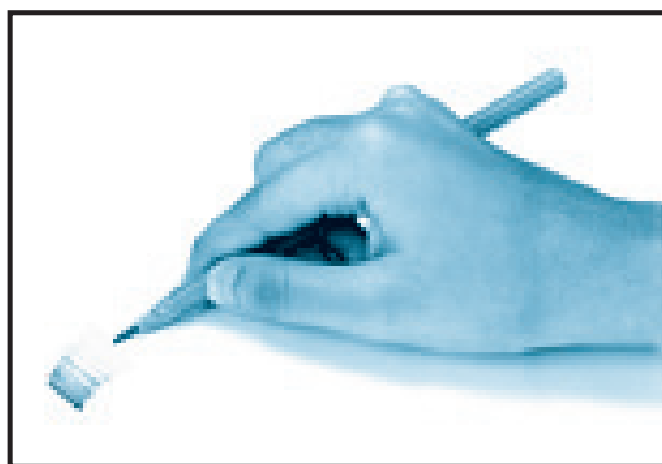
5) **Skalpel:** Za pravljenje šablona i oštrenje olovaka 2B i 4B. Koristi se i za struganje grafita sa olovke potrebnog za senčenje.

KAKO SE DRŽI OLOVKA

Položaj za pisanje

Za skiciranje olovka se najčešće drži kao pri pisanju.

Oboreni položaj

- Potrebno je dosta vežbe da se izveštite da radite sa oborenom olovkom. Na taj način se dobijaju jače i slobodnije linije pri skiciranju i senčenju.

TONOVI (nijansiranje)

Crteži olovkom izgledaju atraktivno zbog korišćenja svetlih i tamnih tonova. Stoga je veoma važno dobro poznavanje nijansiranja kako bi se postigao željeni efekat.

Postoje tri načina da se postignu različiti tonovi:

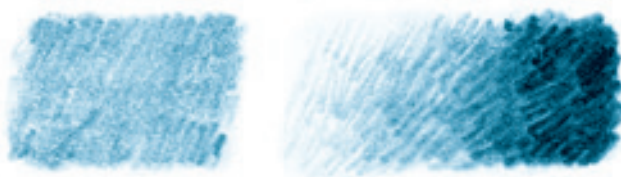
- 1) Variranje pritiska na olovku
- 2) Korišćenje olovaka različite tvrdoće
- 3) Popunjavanje: a) šrafiranje b) unakrsno šrafiranje v) žvrljanje

1) Variranje pritiska na olovku

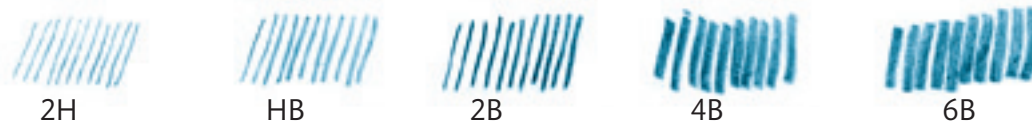
Ovo je najlakši način senčenja.

Protrljajte olovku 2B ili 4B po papiru da otupite vrh. Ne podižući olovku, povlačite kratke gusto zbijene linije. Pojačavajte i smanjujte pritisak na olovku da postignete različite tonove. Što je jači pritisak, to je tamnija senka koju ćete dobiti.

Kod većih površina, nijansirajte deo po deo.

2) Korišćenje olovaka različite tvrdoće

Različiti tonovi mogu se postići upotrebom olovaka različite tvrdoće.

3) Popunjavanje

Ovom tehnikom možete postići senke različitih tekstura ponavljanjem kratkih, snažno povučenih linija.

a) ŠRAFIRANJE (kratki potezi)

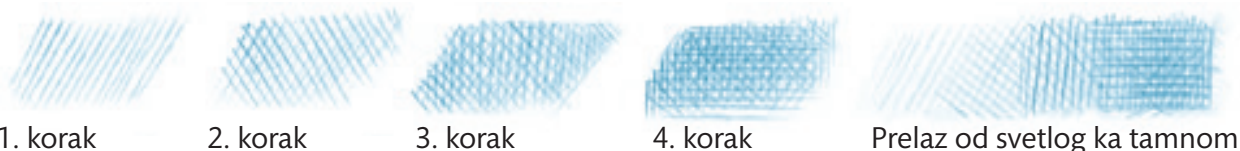

- Sitni kosi potezi odozgo nadole. (Možete povlačiti poteze na koju god vam stranu zgodno.)

- Malo jači pritisak i malo ponavljanja za srednje tonove.

- Postupno prelaženje od svetlih ka tamnim tonovima.

b) UNAKRSNO ŠRAFIRANJE

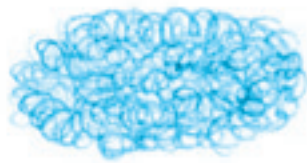
Ova tehnika sastoji se u povlačenju linija pod različitim uglovima tako da se seku, čime se dobija dublja senka.

Što je oštiji ugao, to je senka dublja.

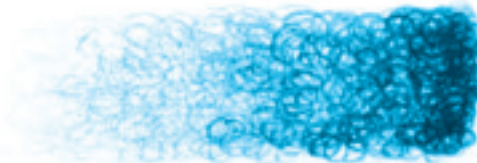
v) ŽVRLJANJE

- Žvrljanje lakim potezima daje svetli ton.

- Malo jači pritisak i gustina daju srednji ton.

- Prelazi od svetlijeg ka tamnijem postižu se pojačavanjem pritiska i gušćim žvrljanjem.

RAZMAZIVANJE

Manje površine crteža razmazujte na sledeći način:

1. korak

- Postepeni prelazi između tonova postižu se smanjivanjem pritiska na olovku.

2. korak

- Mekši prelazi se postižu stapanjem.

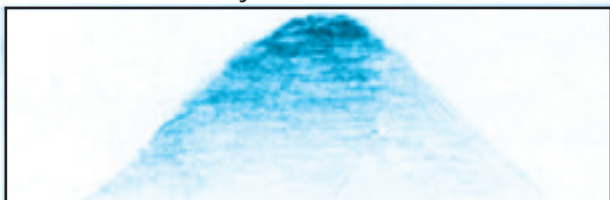

Upotrebite kažiprst ili palac da razmažete malu površinu.

Da razmažete veću površinu crteža, upotrebite pamučnu krpicu. Napravite vrećicu i držite je kako je prikazano na slici.

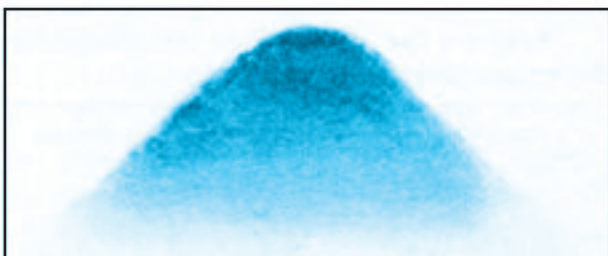
Primer razmazivanja:

Ovako crtež izgleda pre razmazivanja.

Krpicu možete i da obmotate oko kažiprsta da razmažete veće površine.

Primetićete da su prelazi mekši posle razmazivanja.

MALO DRUGAČIJE SENČENJE - upotreba šablona

1

Nacrtajte motiv na listu papira, ne previše tankom. Isecite ga skalpelom da dobijete šablon.

2

Sastružite malo grafita sa olovke.

3

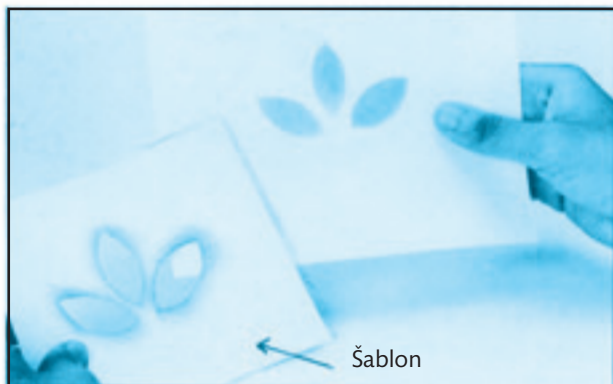
Napravite vrećicu od krpice, pa kružnim pokretima pređite preko grafitnog praha i otresite višak.

4

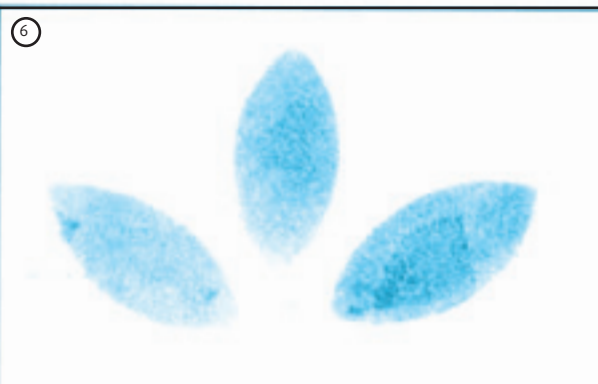

Postavite šablon preko papira i čvrsto ga držite, pa polako prelazite vrećicom ukružno (ili u jednom smeru) kao na slici.

5

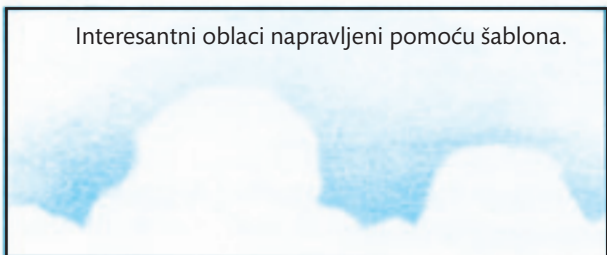

Uklonite šablon. Pogledajte interesantne motive napravljene na papiru. Na stranici **HHH** imate crtež urađen pomoću šablona.

6

Interesantni oblaci napravljani pomoću šablona.

Nacrtajte oblake na listu papira. Izrežite ih da napravite šablon.

Pratite korake opisane iznad da dobijete realistične oblake. Pogledajte stranu **HHH**.

JOŠ ZABAVE SA ŠABLONIMA

Vrećicom od krpice lagano razmažite sastrugani grafit po papiru.

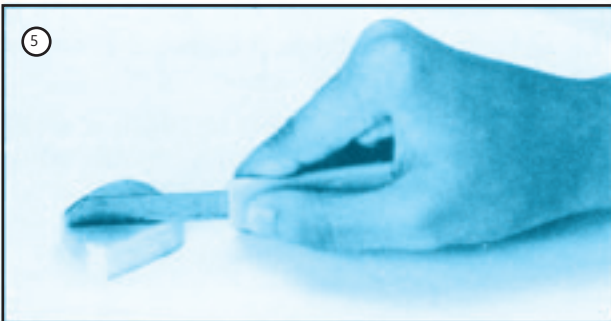

Postavite šablon na mesto i pažljivo obrišite izloženi deo.

Dobićete prelep negativ kao na slici.

CRTANJE GUMICOM!

Opa! To je baš zanimljivo!

A i lako je!

Nožićem odsecite trouglasti komadić gumice.

Vrećicom od krpice umočenom u grafitni prah protrljajte jedan deo papira.

Trouglastim komadićem gumice uzimate da brišete da dobijete željeni oblik i tako napravite crtež.

Crtež na strani HHH izrađen je kombinacijom ove dve tehnike, tj. korišćenjem šablona za efekat negativa i crtanjem odsečkom gumice.

KAKO DOBITI ČISTE IVICE CRTEŽA

Uzmite list papira koji je veći od vašeg crteža. Postavite ga uz jednu ivicu crteža. Držite ga u mestu. Pažljivo obrišite viškove i mrlje. Ponovite isto sa svih strana.

Pre brisanja

Posle brisanja

Još jedan savet: Kad uzmete da senčite, ruke vam se često isprljaju od grafita. To se mora izbeći jer možete da umrljate crtež i pokvarite ga.

To možete postići:

1) Senčenjem odozgo nadole, od vrha stranice ka dnu, kad god je to moguće.

Ili

2) Sticanjem navike da uvek ispod ruke stavite čist list hartije dok radite.

UPAMTITE:

- 1) Ne žurite i ne brzajte dok senčite crtež. Ispašće neuredan. Radite strpljivo i dovršite ga deo po deo.
Bolje je biti uredan pri radu iako će možda potrajati malo duže nego u brzini zabrljati crtež. Brzinu ćete steći samo vežbom.
- 2) Nemojte da se obeshrabrite ako niste zadovoljni senčenjem određenog dela crteža. Popravite ga gumicom ili obrišite skroz taj deo i počnite iznova.
- 3) Kad završite sa senčenjem, uporedite crtež sa originalom u knjizi i unesite neophodne izmene da ga popravite.

Hajde da počnemo s vežbanjem tri osnovna tona. Koristite prostor desno za senčenje.

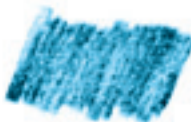
Svetao ton

Srednji ton

Taman ton

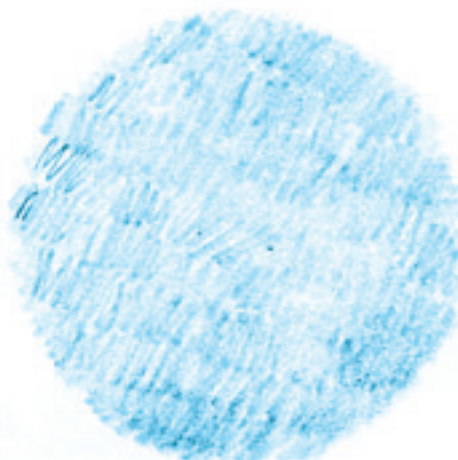

Gusto zbijene linije povučene s minimalnim pritiskom na olovku daće najsvetliji ton, dok se srednji i tamni tonovi postižu pojačavanjem pritiska.

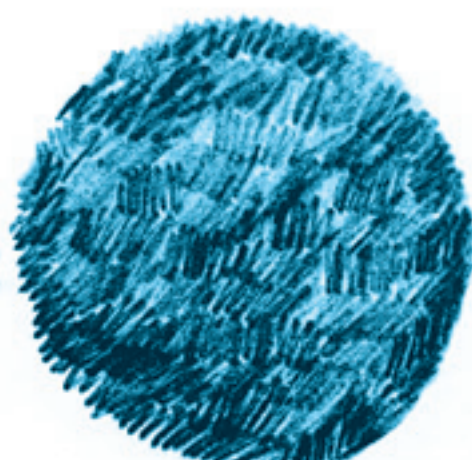
Kod većih površina, senčite deo po deo.

Svetao ton

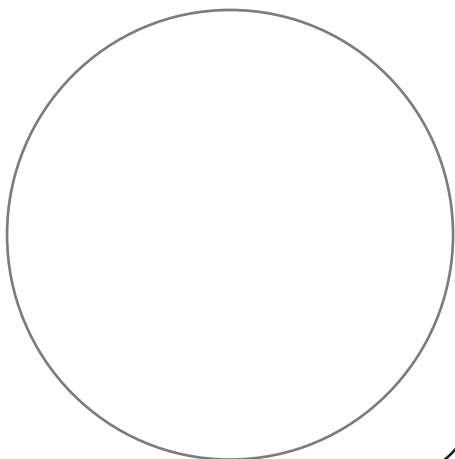
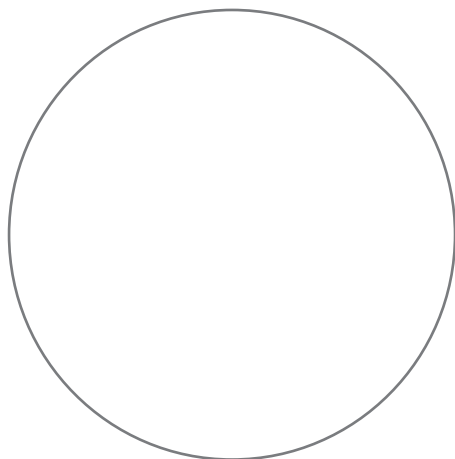
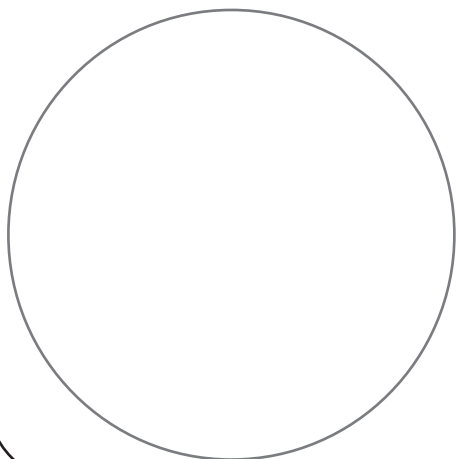

Srednji ton

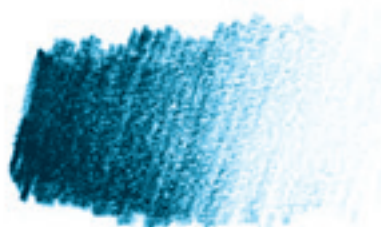
Taman ton

Vežbajte tri osnovna tona u krugovima datim ispod.

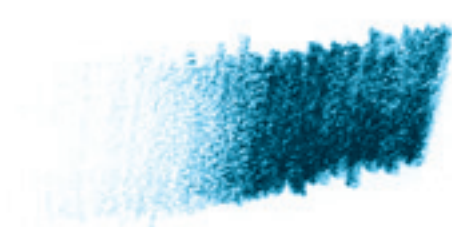

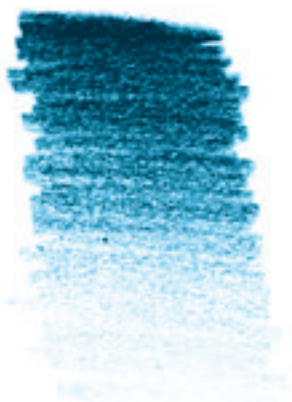
TONOVI DOBIJENI VARIRANJEM PRITISKA NA OLOVKU

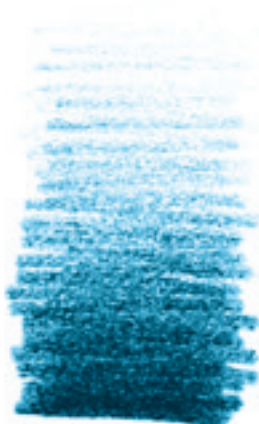
Izvedite prelaze od tamnih ka svetlim tonovima sleva nadesno tako što ćete smanjivati pritisak na olovku.

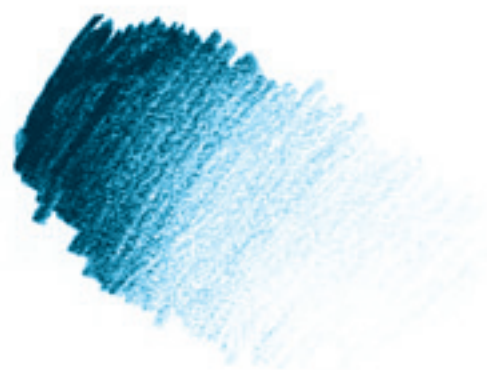
Napravite prelaze od svetlih ka tamnim tonovima sleva nadesno tako što ćete pojačavati pritisak na olovku.

Izvedite prelaze od tamnih ka svetlim tonovima odozgo nadole.

Napravite prelaze od svetlih ka tamnim tonovima odozdo nagore.

Izvedite prelaze od tamnih ka svetlim tonovima radeći ukoso.

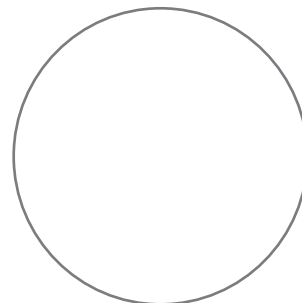
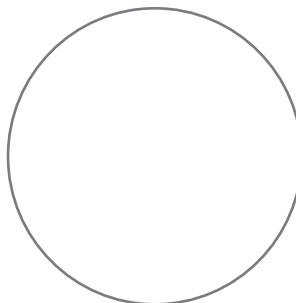
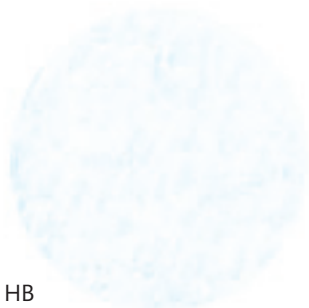
Vežbajte navedene postupke u prostoru ispod.

Pratite metode prikazane na prethodnoj strani da senčenjem dobijete pet tonova u krugovima ispod. Osenčene delove u drugom redu umekšajte razmazivanjem.

Pre razmazivanja

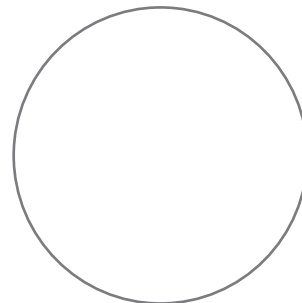
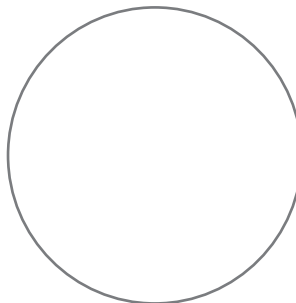
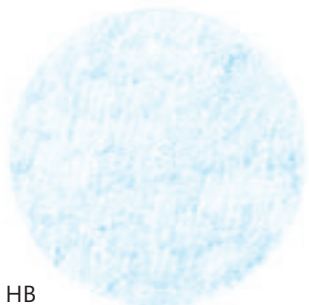
Posle razmazivanja prstima

Vrlo svetao ton

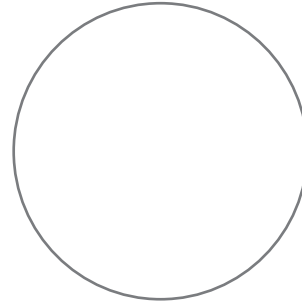
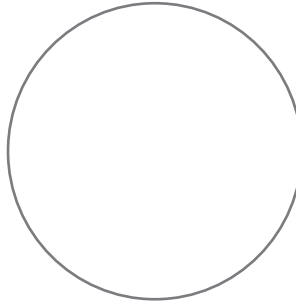
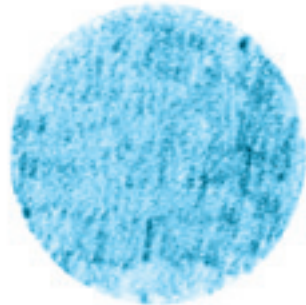
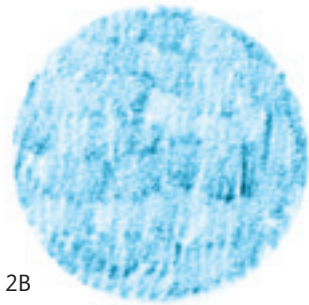
HB

Svetao ton

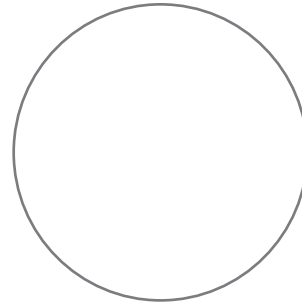
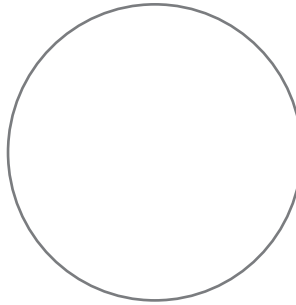
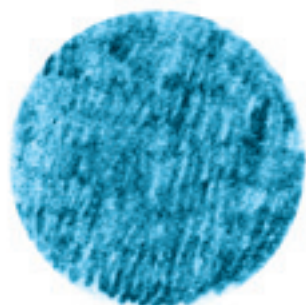
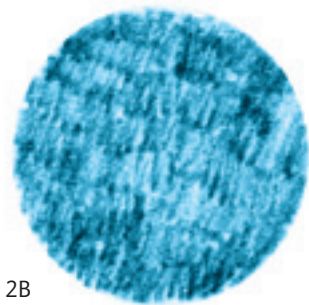
HB

Srednji ton

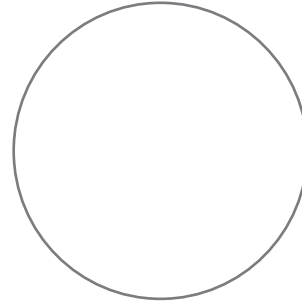
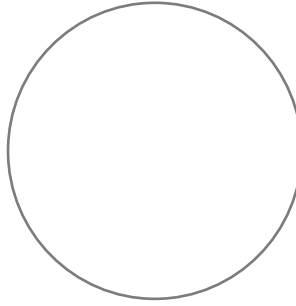
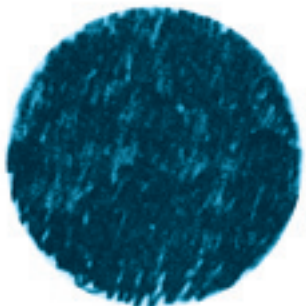
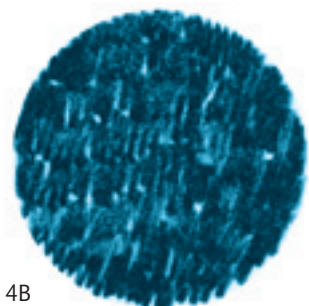
2B

Taman ton

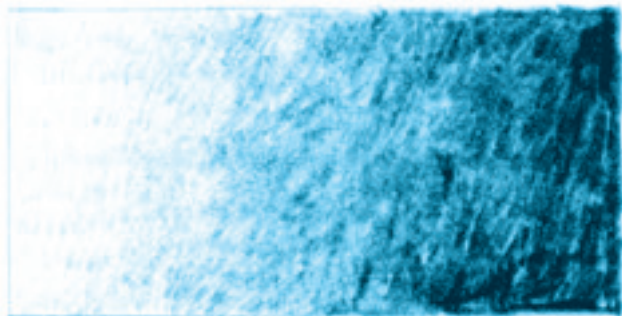
2B

Vrlo taman ton

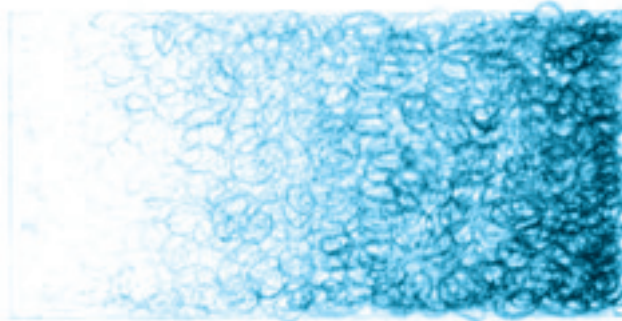

4B

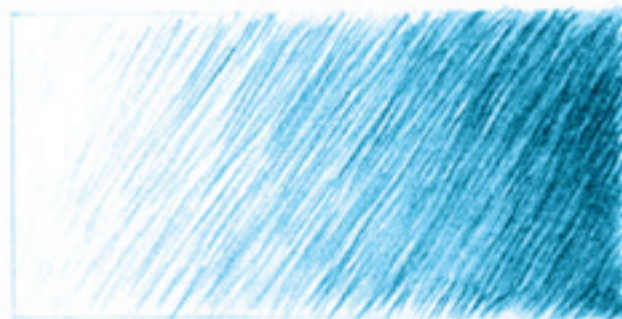
Proučite četiri različite tehnike senčenja prikazane ispod. Uvežbavajte prelaze između tonova u prostoru s desne strane.

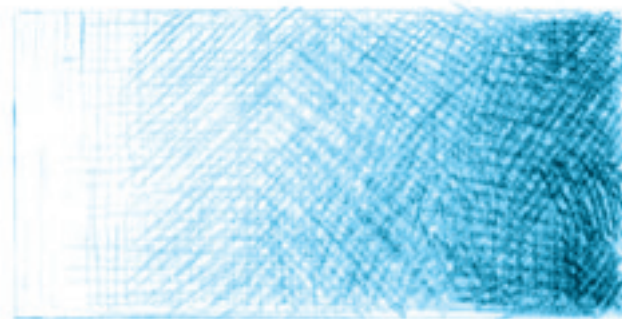
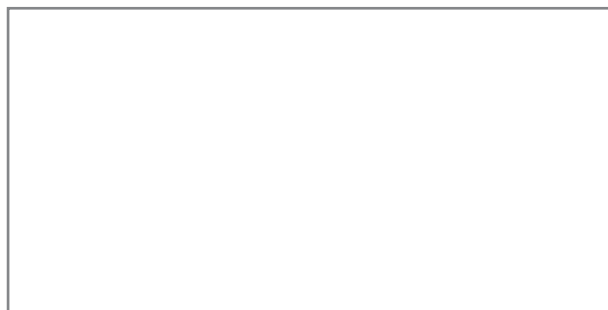
Senčenje malim kratkim linijama gusto zbijenim

Žvrljanje

Kratki potezi u jednom smeru

Kratki potezi pod različitim uglovima
(Unakrsno šrafiranje)

